

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 24. Arioli post factam multorum hominum & infantûm stragem reprimuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

transfixus, fuso sanguine ostendit, quàm sincerè hominum miserrimos amaret. In transmigratione Guairaniæ vix mortem evasit, intentam ab Indo, arma in ejus caput jamjam vibraturo, nî comites ictum averissent. In Tapensi provincia Sancti Michaelis oppidum fundavit, & si vera volumus narrare, multæ aliæ colonix ejus operâ coaluere: nam ut erat linguæ Guaranicæ, quam cum lacte imbiberat, & tractandorum Indorum peritissimus, atque insuper lucrandarum pro Christo animarum zelo atderet, aut per se, aut missis quaquaversum nunciis, Ethnicos ad colloquium alliciebat, allectosque eloquentiæ vi atque beneficiorum multiplicitate rebus Christianis conciliabat. Satis constat, Sancti Christophori & Sanctorum Cosmæ & Damiani oppida ejus industriâ magna ex parte surrexisse. Nam quamvis auspiciis & autoritate Petri Romeri novæ colonix ducebantur, tamen nemo dubitabat, Christophorum prodromi officio fungi solitum fuisse, asperas vias complanando, quò innumeri Ethnici Christi partibus accederent. Labores in his functionibus exanthlatis nec facilè stylo quis describat, aut in compendium redigat. Satis dixero, si nostrum Mendoçam exercitatissimis in Apostolico ministerio viris comparavero. In domando corpore fuit asperrimus; in procurandis aliorum levamentis diligentissimus; in observandis Collegiorum legibus, etiam minutissimis, quando solus apud Indos degebat, exactissimus; orphanorum & pauperum Indorum curam adeò cordi habebat, ut etiam dormiens de iis juvenis somniaret. Nocte quâdam dormienti objecta est nudi pauperis species, quem ut juvaret, somnians strâtam vestem ad cubiculi januam projecit, quo in loco expergestus eam mane reperit. Familiarissimè in oratione cum Deo colloquebatur. Si ab Deo recederes, totâ cogitatione in refrigerandis animabus, lustrali igne detentis, quibus omnia opera sua dicaverat, ferebatur.

*Multos ad oppida re-
duci.*

*Sancti Chri-
stophori op-
pidum con-
stat.*

CHRISTOPHORO Mendoça cruentâ morte sublato, variæ calamitates Tapensem Provinciam oppresere: quarum prima fuit Ariolorum crudelitas, multorum præsertim infantum baptizatorum corpora devorantium, & perniciem novis oppidis eorumque doctoribus minitantium. Origo mali sumpsit ab Ibiaënsibus parricidis, qui non satis castigati, & multitudo adhuc feroces, in spem venerant Christianam religionem è Tapensi regione per vim penitus eliminari posse. Duces factionis fuere Casiqui tres, veteratoriæ artis peritissimi, qui dæmonis instinctu in magnis ædibus concionem cogentes, infantes nefando ritu baptizabant: Sacerdotum nostrorum cerimonias deluloriè usurpabant, & avitos mores non sine Christianorum contemptu, magno oppidorum plausu commendabant. Ad famam novæ rei septingenti circiter Indi ex variis partibus concurrere, inter quos eminebat enormi corporis mole Ariolus, pro Deo se venditans, & Stentoreo boatu ubique vociferans, Solem & planetas suo subjici imperio, effecturumque se in invasione Tapensis Provinciæ, ut Neophyti tempore prælii tenebris obruerentur, Ethnicis interim in clarâ luce pugnantibus. Alter ejusdem farinae homo, in tygridem transformaturum se cum certâ Neophytorum pernicie spondebat. Tertium ejusmodi monstrum, Antropophagorum, quos secum trahebat, dux erat. Sed ne singulos appellem, duodecim omninò Arioli in eorum numero in nostram perniciem conjuravere. In primum ferocitatis experimentum, divisis turmis, sese per circumjacentes viculos effudere, nullo discrimine obvios quosque; etiam Ethnicos, devorantes. Sed postmodum mutato consilio, ne Ethnici non conjurati nostris se adjungerent, decrevere eos tantum devorandos, qui ab Ariolis ritu novo baptizari se non sinerent. Atque ut hæc fama pervaderet universos per Tapensis Provinciæ fines, prodromos suos (Saltitatores eos appellant) emisere; quorum officium erat saltitationibus, ineptisque gesticulationibus plebeculam allicere, allectamque decipere. Ejusmodi ergo monstra cum se in pagos & villas Jesu-Mariano oppido subcensitos insinuassent, magnam Neophytorum Catechumenorumque multitudinem ita corrumpere, ut jam in oppido solitudo sentiretur: Socii causam mali eò perniciosiorem, quò magis occultam, ignorantibus. Eo in rerum statu Franciscus Diastanius, ex Petuana procuratore rediit, ab Provinciali è portu Boni-aëris idè

CAPIT

XXIV.

Arioli post factâ multorum hominum & infantium stragem reprimuntur.

Duces factionis.

Saltitatores.

in

Indicium factionis.

Catechumeni baptizantur.

Prælium.

Victoriarum fructus.

Socii mei designati.

CAPUT XXV.
Ob defensionem Indorum Societas vexatur.

Indi sola Cruce demitti.

in Tapensem provinciam missus fuerat, quod nuncium è Brasilia mari allatum fuisset de perversis Mamalucorum consiliis. Is Christophoro Mendoçæ in Jesu-Mariani oppidi cura suffectus, postquam perniciosam solitudinem animadvertit, conciliatis quorundam animis, in id maximè intendit, ut indicium serpentis mali acciperet. Quo accepto, non destitit, donec duo insignes Arioli, qui non procul oppido multitudinem corrumpebant, in manus venirent: quibus ludibrio expositis, aliquot fidi Neophyti, autoritate pollentes, cum armatis manipulis eò se contulère, ubi nefandi saltitatores pestem faciebant. Sed captis eorum quamplurimis, trepidum nuncium allatum est, Chemombeum insignem Ariolum cum septingentis conjuratis non procul abesse: multos infantes Christianos in circumjacentibus villis ab iis fuisse devoratos: Neophytos quamplurimos Jesu-Mariani oppidi nefandæ factioni secretò favere. Auxit metum hostis vicinitas, & difficultas contrahendorum auxiliiorum. Deo tamen per preces conciliato, fidi homines, in cas partes, unde subsidia sperabantur, celerrimè transmissi sunt. Interim nostros juvère adventitiæ aquæ, hostem eò usque ab insultu arcentes, donec auxilia properarent. Postquam quingenti circiter milites convenère, Catechumenis ab Francisco Diastanio baptizatis, nullà datà morà, subitario ponte strato, fluvium transmittentes, in unam hostium turmam impetum fecère tantà generositate felicitatèque, ut nullo è nostris desiderato, multos hostes occiderint. Secundo impetu in alteram eorum cohortem delati, integram victoriam reportavère. Septem Arioli in prælio cecidère, tres vincula induerunt, duo fugère, captivi plurimi, evocatà è latebris imbelli turbâ, postmodum Catechumenorum numerum auxère. Res fœda visû erat, passim in locis, ubi hostes pernoctarant, conspicere muilata semitostaque infantium & Indorum corpora, aut reliquias nefandarum epularum, aut Antropophagis destipata fercula. Inter quæ corpora, ubi Neophytorum Dux fratris sui semiallatum cadaver reperit, infremuit, simulque lætitiâ exiit, quod tam fœda monstra de medio sublata fuissent. Primarius victoriæ fructus fuit, vicinitatem omnem Christianis partibus conciliaffe, adeo notabili numero, ut non diu post, censu factò, bis mille suprâ ducentas in Jesu-Mariano oppido, & extra oppidum octingentas familias, Socii in album retulerint: quamquam ex tanta multitudine certum est non omnes convenisse. Cùm verò iniretur numerus infantium occisorum, aut ab Antropophagis devoratorum, conjectatione factâ ex superstitionibus, repertum est, trecentos circiter, præter adultos, lanienæ cessisse: quos omnes satis constat Fidei Christianæ odio occisos fuisse, nam conjurati id præcipuè intendebant, ut Christianos mores cum Patribus nostris eliminarent, & in conventiculis suis sigillatim Petrum Molam & Antonium Bernal è nostris igni destinarent, jactitabantque Arioli se eorum oculos, tanquam sorbilia ova, sorbituros. Forma, quam emissarii veteratores usurpabant ad rebaptizandos Neophytos, hæc erat. Ego te abluo, ut Baptismum Christianorum eluam.

TANTA peste amotà, cum alio malo certatum est. Martinus Ledesma Paraquariæ Prætor, novis Parana oppidis ex Senatûs Platensis mandato lustratis, in eam opinionem (instigantibus præsertim Assumptionis urbis civibus) venerat, ut existimaret duo Guairaniæ oppida ad proxima Assumptionis urbis loca trãsferri, & cæteras Parana colonias cum Guairaniæ reliquiis Assumptionis civibus servire debere; quod ut vinceret, sæpiùs explosam recantabat cantilenam: Paraneses nempe Assumptionis civium armis subjugatos, & Guairaniæ populos jam olim privatorum hominû servitiis fuisse obnoxios. Quibus rebus repugnabat Societas, affirmans Paraneses solâ Cruce Christo & Regi Catholico fuisse domitos, eaque conditione jugum accepisse, ne privatis hominibus aliquandò servirent; sed uni Regi Catholico vectigales essent. Verùm quia lis trahebatur, & ad Senatûm Regium delata erat, Franciscus Diastanius, è Jesu-Mariano oppido ab Provinciali revocatus, in Peruviam cum legitimis instrumentis concessit. Interim Petrus Romerus, Antonius Ruifius, Claudius Roçerius, & alii antiqui Patres, ad Assumptionis urbem Prætorem sequuti, juramento affirmavère, ab Societatis hominibus solâ Cruce armatis Paraneses Indos Christo Regique Catholico fuisse subjugatos. Quod cùm interposito etiam jure-

jurando